

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A tőke megfelelés és szabályrendszere A BIS és a CRD

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Nemzetközi Fizetések Bankja - BIS

- Alapító okirat: 1930. január 20.
- Eredeti célja a Young terv végrehajtásának pénzügyi támogatása;
- 1931: Nemzetközi hitelválság Főfeladata a központi bankok tartalékainak menedzselése lett;
- II. vh alatt a BIS tevékenysége csökken, megalakul az IMF;
- 1948 Churchill Zurichi beszéde EGK megalakulása BIS a JB elnökrendszeres találkozási pontja

2014.09.03. 2

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

- A '60-as években szerepet vállalt a Bretton Woods-i rendszer fenntartásában;
- Szerepe volt a '70-es évek olajválsága során a tőkeáramlások hatékonyabbá tételében;
- A '80-as évek nemzetközi adósságválságának kezelésében is szerepet játszott az IMF-el együtt.
- Folyamatos kutatások, es elemzések a monetáris es pénzügyi helyzettel összefüggésben!

2014.09.03. 3

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

- Nemzeti szakértők bevonásával ajánlásokat fogalmaz meg a nemzetközi pénzügyi rendszer stabilizációja érdekében. *Ajánlásai nem kötelező jellegűek, ám a gyakorlat mégis bizonyítja, hogy a Bank által megfogalmazott célok es javaslatok teljes mértékben a nemzeti jogrendszerek szerves részévé válnak.*

2014.09.03. 4

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Bázel II.

Létrejöttének okai:

- ✓ 1988 Bázel I. → Tőke megfelelés 8%
- ✓ Kritikai észrevételek a Bázel I-re:
 - ☞ megkövetelt tőke ≠ közgazdaságilag szükséges tőke
 - ☞ a kockázati struktúra nem tükrözi a tényleges hitelkockázatot;
 - ☞ nem értelmezi a működési kockázatot;
 - ☞ a kockázatcsökkentési technikák csak szűk körét ismeri el.

2014.09.03. 5

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

„3 pillér”

Minimum
tőke-
követelmények

+

Felügyeleti
felülvizsgálat

+

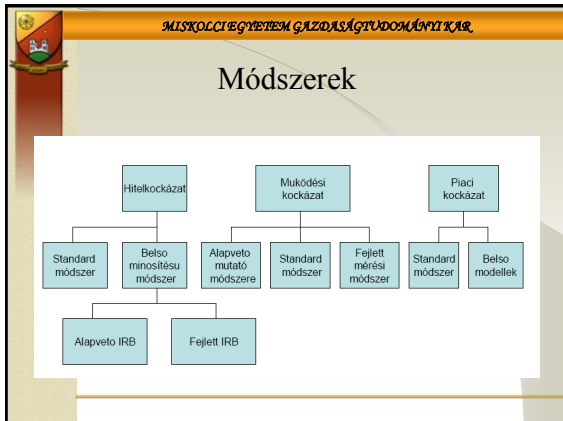
A piac
fegyelmező
ereje

2014.09.03. 6

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

ELSŐ PILLÉR

2014.09.03. 7

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Hitelezési kockázat

- „A hitelkockázat annak lehetőségét jelenti, hogy a kihelyezett hiteleket kamataikkal együtt az adósok nem, vagy nem a megállapodott feltételek szerint fizetik vissza.” (Gál E.)
- A hitelezési kockázat tőkekövetelményének meghatározása:
 - Sztereó módszerrel (standardised approach, STA)
 - Belső minősítésen alapuló módszerrel (internal ratings based approach, IRB)

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

I. Hitelkockázat mérése sztenderd módszerrel

- ☞ A tökélemfelelés szabályozása a korábbi eljárás szerint történik.
- ☞ **Változások:**
 - a.) a kockázati súlyok köre tágult valamint
 - b.) több lehetséges kockázati kategóriát alakítottak ki, ami a kockázatérzékenységet nagymértékben növeli.
- ☞ **Kockázattal súlyozott kitettségi érték meghatározása:**

Minden kitettséget be kell sorolni valamely (a Hpt. által meghatározott) kitettségi osztályba.

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a kitettség meghatározásánál 100%-os súlyt kell alkalmazni!

2014.09.03. 10

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Ügyfélszegmentáció

- Központi kormánnyal vagy központi bankkal szembeni kitettség
- Regionális kormánnyal vagy helyi önkormányzattal szembeni kitettség
- Közszektorbeli intézménnyel szembeni kitettség
- Multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettség
- Nemzetközi szervezettel szembeni kitettség
- Hitelintézzettel és befektetési vállalkozással szembeni kitettség
- Vállalkozással szembeni kitettség
- Lakossággal szembeni kitettség
- Ingatlannal fedezett kitettség
- Késedelmes tétel
- Fedezett kötvény formájában fennálló kitettség
- Értékpapírosítási pozíció
- Kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettség
- Egyéb tétel

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Példa: A Vállalati hitelek csoportja

- ☞ A jelenleg érvényes szabályozás alapján az egységesen alkalmazott kockázati súly 100%.
- ☞ Az új szabályozás 4 lehetséges besorolást enged meg: 20%, 50%, 100%, 150%.

	Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
a.) Külső hitelminősítő szervezet minősítése	Kockázati súly	20 %	50 %	100 %	100 %	150 %	150 %
b.) Az a.) szerint valamint a kitettség futamideje legfeljebb 1 év	Kockázati súly	20 %	50 %	100 %	150 %	150 %	150 %

2014.09.03. 12

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

II. Hitelkockázat mérése belső minősítési modellekkel (IRB: Internal ratings based approaches)

- Alkalmazhatósága szigorú minimumfeltételekhez és közzétételi kötelezettség teljesítéséhez kötött.

Alap módszer (foundation IRB)

A bank csak a nemfizetés valószínűségeit becsli, a többi tétel becslésére a Felügyelet által megadott paramétereket alkalmazzák.

Fejlett módszer (advanced IRB)

A bank saját belső becslést alkalmazza az egyes kockázati paraméterek becslésére.

2014.09.03. 13

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Becsülendő kockázati komponensek

- Nemfizetés valószínűsége (probability of default, PD)**
- A fizetés elmaradásakor a veszteség átlagos mértéke (loss given default, LGD)**
- A fizetéseképtelenség bekövetkezésekor a kockázati kitettség várható értéke (exposure at default, EAD EAD)**
- Futamidő. (maturity, M)**

2014.09.03. 14

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Példa: Vállalkozási hitelek

- lépés: Az input adatok bevitele a kidolgozott modellbe. Majd az ügyfél minősítési kategóriájának meghatározása PD sávok alapján (lásd lent).
- lépés: Korrekció a szubjektív adatokkal.
- lépés: Végső minősítési kategóriába sorolás (pl. erős, jó, közepes, kielégítő, gyenge)

Minősítési kategória	1	2	3	4	5	6	7	8	9
PD határok	- 0,25%	0,25%- 0,50%	0,50%- 0,80%	0,80%- 1,25%	1,25%- 1,95%	1,95%- 3,15%	3,15%- 5,35%	5,35%- 9,60%	9,60%-

2014.09.03. 15

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

CRM (Credit Risk Mitigation techniques)

1. Mérlegen belüli nettósítás;
2. Repóügyletre, értékpapírra, stb. vonatkozó nettósítási megállapodás;
3. Biztosíték;
4. Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetek;
5. Hitelderivatíva.

2014.09.03. 16

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A fedezetek beszámíthatóságának módszerei

- Egyszerű módszer
- Átfogó (komplex) módszer

2014.09.03. 17

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Működési kockázat tőkekövetelményének szabályozása

„A nem megfelelő belső folyamatok és rendszerek, külső események vagy a személyek nem megfelelő feladatellátása miatt felmerülő, illetőleg jogszabály, szerződés vagy belső szabályzatban rögzített eljárás megsértése vagy nem teljesítése miatt keletkező, jövedelmezőséget és tőkehelyzetet érintő veszteségek veszélye.” (PSZÁF)

Három módszert határoz meg a tőkekövetelmény számítására!

2014.09.03. 18

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Működési kockázat

- A működési kockázat tőkekövetelményének meghatározása:
 - Alapmutató módszer (basic indicator approach, BIA)
 - Szterdend módszer (standardised approach, TSA)
 - Alternatív szterdend módszer (alternative standardised approach, ASA)
 - Fejlett mérési módszer (advanced measurement approach, AMA)

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Basel II. szerinti üzletági besorolások

- ☞ I. Vállalati üzleti tanácsadás – Corporate Finance
 - ✓ Szindikált hitelezés;
 - ✓ Privatizációs tanácsadás;
 - ✓ Értékpapírosítási tanácsadás;
 - ✓ Vencure capital;
 - ✓ Üzleti tanácsadás;
- ☞ II. Treasury tevékenység – Trading and sales
- ☞ III. Retail üzletág – Retail banking
 - ✓ lakossági és esetenként KKV hitelezés;

2014.09.03. 20

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

- ☞ IV. Kereskedelmi Banki tevékenység – Commercial Banking
 - ✓ Banki könyvi értékpapírokon elért eredmények;
 - ✓ Vállalati banki könyvi tételek fedezésére kötött ügyletek;
 - ✓ Faktoring, pénzügyi lízing ügyletek;
 - ✓ Projekt finanszírozás;
 - ✓ Külkereskedelem finanszírozás;
 - ✓ Okmányos hitelezés;
 - ✓ Vállalati bankgaranciák;
- ☞ V. Fizetés és elszámolás – Payment and settlement
- ☞ VI. Ügynöki tevékenység – Agency services
 - ✓ Abban az esetben, ha az intézmény más intézmény ügynökekén értékesít termékeket;
 - ✓ Letétkezelés;
- ☞ VII. Retail brókeri tevékenység – Retail brokerage
 - ✓ Amennyiben az ügyfél maga keresi meg az intézményt, megbízást ad, és számára nem egyedi áras ügyletet kötnek;

2014.09.03. 21

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Piaci kockázat

- „A tőke, illetve jövedelem jelenbeli és/vagy jövőbeli változásának azon kockázata, amely a kereskedelmi könyvbe sorolandó kötvények, értékpapírok, áruk és devizák árfolyamának megváltozásából adódik. Ez a kockázat származhat a kötvények, értékpapírok, devizák, áruk illetve ezekre vonatkozó származtatott termékek árjegyzéséből, megbízásos kereskedéséből és a hozzájuk kötődő pozícióváltalásból.” (PSZAF)
- A piaci kockázat tőkekövetelményének meghatározása:
 - Sztenderd módszer (standardised measurement method)
 - Belső modell (internal models approach)

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Egyes kockázattípusok értékesítése
(Eldér[2006] és Király János[2009] alapján)

	Piaci kockázat	Hitelkockázat	Működési kockázat
Kisérletesség mértéke	Igen	Igen	Néha közvetlenül
Jellemzője	Nél metelő, gazdasági statisztikai adatok	Statisztikai mérési nehézségei, „nem jól vizsgálható” események	Alapában nagy gyakorisági, kis súlyú vagy kis gyakorisági, nagy súlyú – természetileg mérhető
Kockázati tényező	Kamatlábak, devizakurzusok, árfolyamok, valuták, tőzsdei árak, hozamok ingadozása	Adós nemfizetési valószínűsége (PD – probability of default), a veszteség mértéke (LGD – loss given default), a pozíció – kitettségi” mértéke (EAD – exposure at default)	Események gyakorisága (FE – frequency of event) és súlyossága (LGE – loss given event)
Kockázathatár	VaR, stresszteszt, gazdasági tőke	Működési eredmények, PD-LGD modellek, gazdasági tőke	Operatív VaR, gazdasági tőke Működési körben nincs teljes körű mérési közhely (top-down, működési) vagy pontos mérések
Mérés megvalósíthatósága	Igen	Eltérő	Alacsony
Kockázatelem	Limitok, metégek, monetáris, származtatott termékek	Limitok, befizetések, diverzifikáció, értékpapírok, hitel-derivatívok	Folyamatszervezés, rendszerfelügyelet, biztosítás, kockázati transfer

2014.09.03. 23

Forrás: Hitelelvezési szemle 2007. hatodik évfolyam 4. szám 361. o.

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

MÁSODIK PILLÉR

2014.09.03. 24

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Második pillér

Felügyeleti felülvizsgálat

Célja:

1. A bankok kockázati profiljának megfelelő tőkeszint kialakítása.
2. Magas színvonalú kockázatmenedzselés működtetése.

↓

A felügyeleti hatóság felelőssége!

2014.09.03. 25

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A tőkemegfelelés belső értékelési folyamata

- Az első pillérben részlegesen
 - reziduális
 - értékpapírosítási
 - modellezési kockázat
- vagy egyáltalán nem
 - hitelezési koncentrációs kockázat
 - országek kockázat
 - banki könyv kamatkockázata
 - likviditási kockázat
 - elszámolási kockázat
 - stratégiai kockázat
 - reputációs kockázat

figyelembe vett kockázatokat is mérni kell!

- Saját belső eljárás szerint számított tőkekövetelmény
- Stratégiai szemlélet

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Felügyeleti felülvizsgálati és értékelési folyamat

- Hazánkban a PSZÁF ellenőrzi a hitelintézetek tőkemegfelelés-mérésének helyességét
- Preventív vizsgálatok
- Nem csupán szankcionáló, hanem segítségnyújtó szerepkör

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

HARMADIK PILLÉR

2014.09.03. 28

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Harmadik pillér

A piaci fegyelmező erejének megerősítése

Alapelvek:

1. Minden kockázati területre külön-külön meg kell fogalmazni a kockázatkezelés célját, politikáját, stratégiáját, a folyamatokat illetve a kockázatfedezési/ csökkentési politikát.
2. A felső vezetés által elfogadott közzétételi politika kialakítása.

2014.09.03. 29

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

III. pillér: A piac fegyelmező ereje

- Nyilvánosságra hozatal területei:
 - kockázatkezelési elvek, módszerek
 - a prudenciális szabályok alkalmazása
 - szavatoló tőkével kapcsolatos információk
 - hitelintézet tőkemegfelelése
 - sztenderdmódszer
 - belső minősítésen alapuló módszer
 - hitelkockázat-mérés
 - kereskedési könyv
 - kereskedési könyvben nem szereplő részvények, pozíciók
 - értékpapírosítás
 - partnerkockázat kezelése

2014.09.03. 30

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

További hasznos információk

- www.pszaf.hu: A bázeli új tőke megfelelési szabályozás alkalmazási köre;
- www.pszaf.hu: Validációs kézikönyv I. II.
- Az 1996. évi CXII. tv. a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról;
- A 196/2007. (VII.30.) Korm.rendelet a hitelezési kockázat kezeléséről és tőkekövetelményéről;
- A 13/2001 (III.9.) PM rendelet a tőke megfelelési mutató számításáról;
- A 14/2001 (III.9.) PM rendelet a kintlevőségek, befektetések, mérlegen kívüli tételek és a fedezetek minősítésének és értékelésének szempontjairól;
- Bozsik Sándor - Vigvári András (2002): Pénzügytan II. Szöveggyűjtemény, Bíborka kiadó, Miskolc;
- Mitró Magdolna - Fridrich Péter (szerk) (2005): Hitelintézeti számvitel, Bankszámvitel, Saldo Rt.;

2014.09.03. 31

MISKOLCI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!
